

Iwona Dorota Czechowska

Istota i dylematy funkcjonowania Bankowego Funduszu Gwarancyjnego w kontekście stabilności systemu bankowego

Annales. Etyka w życiu gospodarczym 15/1, 251-259

2012

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

Iwona Dorota Czechowska
Uniwersytet Łódzki
e-mail: dorota.czechowska@uni.lodz.pl

Istota i dylematy funkcjonowania Bankowego Funduszu Gwarancyjnego w kontekście stabilności systemu bankowego

1. Uwagi wstępne

System gwarantowania depozytów w Polsce został utworzony w okresie transformacji gospodarczej. Jego utworzenie wynikało z trudnej sytuacji w sektorze bankowym, w związku z tym miało stanowić antidotum na problemy klientów związane z wypłacalnością upadających banków oraz dostosowaniem do prawa wspólnotowego. Celem opracowania będzie przedstawienie Bankowego Funduszu Gwarancyjnego, instytucji należącej do sieci bezpieczeństwa finansowego, której głównym zadaniem jest ochrona interesów deponentów i stabilności systemu bankowego. Stabilizacyjna funkcja systemu gwarantowania depozytów wynika z przeciwdziałania zbiorowej panice wśród depozytariuszy, w okresie kryzysu na rynkach finansowych. Z istnienia tego systemu wynikają nie tylko korzyści, ale także zagrożenia. Można znaleźć badania, w których stwierdza się, że niebezpieczeństwo stanowi jego obligatoryjny, nie rynkowy charakter, powodujący ryzyko *moral hazard*, pokusy nadużycia, zwiększenia skłonności do podejmowania większego ryzyka aby maksymalizować zysk¹. Teza pracy dotyczy wzrostu zainteresowania systemami ubezpieczeń depozytów bankowych i ożywienia dyskusji na temat ich funkcjonowania w okresach kryzysu na rynkach finansowych.

2. Specyfika funkcjonowania systemów gwarantowania depozytów

Bank, jako instytucja ma dwoistą naturę. Z jednej strony działa tak jak przedsiębiorstwo i jest nastawiony na powiększanie zysku oraz wartości rynkowej firmy, jednak z drugiej jest instytucją zaufania społecznego, w odniesieniu do której kwestia dobrego wizerunku i wiary klientów w bezpieczeństwo powierzonych mu środków ma pierwszorzędne znaczenie dla stabilności pojedynczego banku oraz całego systemu bankowego, a także powiązanej z nim gospodarki. W celu wzmocnienia zaufania klientów, wykorzystując doświadczenia innych krajów, w Polsce utworzono Bankowy Fundusz Gwarancyj-

¹ A. Pawlikowski, *Optymalny model gwarantowania depozytów*, „Bezpieczny Bank”, 2010, 3 (42), s. 101–114.

ny (BFG), będący m.in. systemem ubezpieczenia depozytów. Pierwszy fundusz gwarantowania depozytów został założony w Stanach Zjednoczonych w 1934 r., jako reakcja na Wielki Kryzys². Systemy gwarantowania depozytów występują nie tylko w krajach rozwiniętych, są obecne również państwach afrykańskich. Zazwyczaj w kraju tworzony jest jeden system, ale bywa, że jest ich więcej. W niektórych regionach świata taki system powoływany jest dla kilku państw, np. Republiki Środkowoafrykańskiej, Czadu, Kongo, Gwinei Równikowej i Gabonu³. Organizacja i kompetencje funduszy są zróżnicowane. Ze względu na zakres funkcji wyróżnia się dwa główne modele:

- wąski – *paybox*,
- szeroki – *risk minimizer*.

W modelu wąskim (*paybox*) realizowana jest jedynie działalność gwarancyjna, polegająca na wypłacie depozytów w momencie upadku banku. Natomiast w ramach modelu szerokiego (*risk minimizer*) oprócz funkcji gwarancyjnej udzielana jest finansowa pomoc bankom zagrożonym upadłością. Wybór modelu uwarunkowany jest kondycją sektora bankowego, poziomem jego koncentracji oraz charakterem struktury własnościowej⁴.

Oprócz zakresu wykonywanych funkcji różnice między systemami gwarancyjnymi dotyczą również umiejscowienia ich administracji. W tym przypadku wyróżnia się systemy:

- publiczne – prowadzone przez władze publiczne (uczestnictwo obowiązkowe, wynikające z ustawy),
- prywatne – prowadzone przez przedstawicieli sektora bankowego (uczestnictwo dobrowolne),
- mieszane – prowadzone równocześnie przez podmioty publiczne i prywatne.

Fundusze publiczne sprawdzają się w państwach gdzie system bankowy jest stabilny i występuje niewielkie zagrożenie na rynkach finansowych. W pozostałych sytuacjach występują fundusze prywatne i mieszane⁵.

3. Istota działania BFG

Na mocy ustawy z 1994 r., zgodnej z Dyrektywą 1994/19/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 1994 r. w sprawie systemów gwarancji depozytów powołano BFG, którego misją jest: „działanie na rzecz bezpieczeństwa i stabilności banków oraz wzrost zaufania do systemu bankowego”⁶. Bankowy Fundusz Gwarancyjny został utworzony w celu realizacji zadań systemów obowiązkowego i umownego gwarantowania zgromadzonych środków pieniężnych. Celem obowiązkowego systemu gwarantowania środków pieniężnych jest zapewnienie deponentom wypłaty do wysokości środków gwarantowanych

² O. Szczepańska, *Stabilność finansowa, jako cel banku centralnego. Studium teoretyczno-porównawcze*, Wyd. Scholar, 2008, s. 61.

³ A. Jurkowska-Zeidler, *Bezpieczeństwo rynku finansowego w świetle prawa UE*. Wolters Kluwer, 2008, s.196.

⁴ B. Zdanowicz, *Podstawowe dylematy i kryteria wyboru formuły systemu gwarantowania depozytów w świetle teorii i doświadczeń międzynarodowych*, „Bezpieczny Bank”, Warszawa 2007, nr 1, s. 34.

⁵ M. Zaleska, *Działalność Bankowego Funduszu Gwarancyjnego na tle rozwiązań systemowych*, w: *Institucje rynku finansowego*, (red). A. Szelągowska, CeDeWu, Warszawa 2007, s. 218.

⁶ www.bfg.pl 8.08.2010.

w razie ich niedostępności. Celem umownego systemu gwarantowania jest udzielanie pomocy podmiotom objętym tym systemem. Powyższe cele są realizowane poprzez określone zdania, wśród których można wskazać⁷:

- ochronę wkładów pieniężnych na rachunkach bankowych osób fizycznych oraz innych podmiotów, powierzających pieniądze bankom (imiennych depozytów złotych i walutowych osób fizycznych i prawnych, w tym jednostek samorządu terytorialnego, szkolnych kas oszczędności i pracowniczych kas zapomogowo-pożyczkowych, jednostek, które nie mają możliwości samodzielnej oceny stanu ryzyka finansowego). Depozyty te zgromadzone są we wszystkich bankach krajowych (tj. z siedzibą na terytorium RP);
- udzielanie pomocy finansowej bankom w przypadku powstania niebezpieczeństwa niewypłacalności;
- wspieranie procesów łączenia banków zagrożonych (na nabycie akcji lub udziałów banków, na nabywanie wierzytelności banków, w których powstało niebezpieczeństwo niewypłacalności);
- gromadzenie i analizowanie informacji o podmiotach objętych systemem gwarantowania oraz opracowywanie analiz i prognoz dotyczących sektora bankowego a także podejmowanie inicjatyw i działań zapobiegawczych wobec utraty stabilności systemu bankowego.

Zazwyczaj wskazuje się na dwa główne obszary aktywności funduszu, do których należy obowiązkowa ochrona depozytów i fakultatywna pomoc finansowa dla banków, mających problemy z wypłacalnością.

Analizując funkcję ochronną można zauważyć, że środki gwarantowane objęte ochroną BFG stanowią podstawę do określenia wysokości świadczenia pieniężnego przysługującego deponentowi. Świadczenie to wylicza się w razie upadłości dowolnego z banków w wysokości określonej w znowelizowanej ustawie o BFG z 2010 r., zgodnie, z którą kwota depozytów nieprzekraczająca równowartości w złotych 100 000 euro jest gwarantowana w całości⁸. Obliczaniu kwoty gwarantowanej podlegają wszystkie środki zgromadzone w banku (także elektronicznym, internetowym) przez jedną osobę, niezależnie od ilości rachunków (np. lokat terminowych, bieżących, oszczędnościowo-rozliczeniowych), które traktowane są jako jeden depozyt. Rachunki wspólne również objęte są gwarancjami. Każdemu ze współposiadaczy rachunku wspólnego przysługuje odrębna kwota gwarantowana. Każdy z małżonków traktowany jest, jako odrębny deponent bez względu na wzajemne stosunki majątkowe⁹.

Podstawę do obliczania kwoty gwarantowanej stanowi suma środków ulokowanych na wszystkich rachunkach. Niezależnie od waluty, w jakiej nominowany jest depozyt, wypłata środków gwarantowanych następuje w złotych, po przeliczeniu wartości wkładu walutowego według kursu z dnia upadłości banku. Można również odzyskać część depozytów, która nie jest gwarantowana przez BFG. Stanowi ona wierzytelność deponenta

⁷ Ustawa z dnia 14 grudnia 1994 o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym wraz z nowelizacjami Dz.U. z 2009 r. nr 84, poz.711 oraz www.bfg.pl 8.08.2010.

⁸ Ustawa z dnia 16.12.2010 o zmianie ustawy o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym oraz niektórych innych ustaw. Dz. U. nr 257, poz.1724.

⁹ Ustawa z dnia 14 grudnia 1994 o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym wraz z nowelizacjami Dz.U. z 2009 r. nr 84, poz.711 oraz www.bfg.pl 8.08.2010.

wobec masy upadłości banku i może zostać odzyskana w trakcie postępowania upadłościowego. Należy także zwrócić uwagę, że w przypadku niektórych produktów dostępnych klientom, bank pośredniczy jedynie w ich sprzedaży (dotyczy to np. jednostek funduszy inwestycyjnych, czy produktów ubezpieczeniowych) i nie są one objęte gwarancjami systemu gwarantowania. Gwarancjami jest chroniona jedynie część lokacyjna produktu¹⁰.

Spośród grupy deponentów objętych ochroną na mocy ustawy wyłączono: Skarb Państwa, banki krajowe i zagraniczne, instytucje kredytowe, podmioty dokonujące obrotu instrumentami finansowymi, firmy ubezpieczeniowe, fundusze inwestycyjne, emerytalne, głównych akcjonariuszy, posiadających, co najmniej 5% akcji banku oraz kadrę zarządzającą bankiem¹¹.

W razie upadłości banku, BFG zbiera środki od wszystkich banków, aby wypłacić kwoty gwarantowane klientom upadłego banku, według stanu na dzień zawieszenia działalności banku, powiększone o należne odsetki do dnia spełnienia warunku gwarancji. Stosunek gwarancji między Funduszem a deponentem powstaje z dniem zawieszenia działalności banku przez KNF i złożenia wniosku o ogłoszeniu jego upadłości. Po ogłoszeniu upadłości środki gwarantowane wypłacane są przez zarządcę lub syndyka masy upadłości w miejscach i terminach podanych do publicznej wiadomości. Przez 5 lat od dnia ogłoszenia upadłości banku, deponenci mogą zgłaszać się po wypłatę należnych środków przez BFG¹².

Udzielanie zwrotnej pomocy finansowej podmiotom objętym system gwarantowania przez Bankowy Fundusz Gwarancyjny ma formę pożyczek, gwarancji i poręczeń oraz nabycia wierzytelności, z przeznaczeniem na usunięcie niebezpieczeństwa niewypłacalności lub zakupu udziałów albo akcji banku przez nowych udziałowców lub akcjonariuszy¹³. Pomoc finansowa udzielana przez BFG ma charakter bardziej korzystny w porównaniu do stosowanej przez banki, co znajduje wyraz w niżej oprocentowanych pożyczkach, gwarancjach i poręczeniach, od których pobierane są niższe prowizje i ustalone dogodnie terminy spłat zobowiązań. Od czerwca 2002 roku oprocentowanie pożyczek udzielanych przez Fundusz wynosi w skali roku od 0,1 do 0,4 stopy redyskontowej weksli. Wysokość prowizji ustalona została na poziomie¹⁴:

- 0,3 % kwoty pożyczki dla banków w formie spółki akcyjnej i banków państwowych,
- 0,1 % kwoty pożyczki dla banków spółdzielczych.

Ocena stanu niebezpieczeństwa niewypłacalności banku dokonywana jest przez BFG na podstawie analizy sytuacji ekonomiczno-finansowej, uwzględniającej zarówno skalę, jak i przyczyny trudności finansowych banku. Za stan niebezpieczeństwa niewypłacalności uznaje się sytuację, w której współczynnik wypłacalności osiąga wartość na poziomie niższym od wymogów określonych w odrębnych przepisach oraz gdy w banku powstała strata bilansowa. Analiza stanu niebezpieczeństwa niewypłacalności obejmuje ponadto

¹⁰ Jw.

¹¹ Jw.

¹² Jw.

¹³ Ustawa z dnia 14 grudnia 1994 o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym wraz z nowelizacjami Dz.U. z 2009 r. nr 84, poz. 711.

¹⁴ www.bfg.pl 22.08.2010.

ocenę tendencji zmian podstawowych wskaźników ekonomiczno-finansowych banku w porównaniu ze średnimi dla poszczególnych sektorów, a mianowicie¹⁵:

- zwrotu na aktywach brutto,
- stosunku należności zagrożonych brutto do należności ogółem brutto,
- obciążenia wyniku działalności bankowej kosztami działania,
- obciążenia aktywów kosztami działania,
- obciążenia wyniku działalności bankowej saldem rezerw.

Fundusz dokonuje analizy sytuacji ekonomiczno-finansowej na podstawie dokumentów i informacji przedłożonych przez wnioskujący bank. Oceny sytuacji banku dokonuje się mając na uwadze możliwość osiągnięcia takich efektów pomocy, które pozwolą usunąć stan niebezpieczeństwa niewypłacalności. Równocześnie oceniana jest zdolność banków wnioskujących do spłaty pożyczek wraz z odsetkami w ustalonych terminach. Wnioski banków, spełniających ustawowe i ekonomiczne warunki uzyskania pomocy, są analizowane przez Zarząd Funduszu¹⁶. Opisując charakter działalności pomocowej BFG zwraca się uwagę, że opiera się ona na następujących założeniach¹⁷:

- Przestrzegania zasady równości banków w dostępie do środków pomocowych oraz przejrzystości kryteriów i procedur przyznawania pomocy.
- Możliwie szybkim stawianiu środków pomocowych do dyspozycji banków w celu minimalizowania strat.
- Wspierania procesów konsolidacyjnych i restrukturyzacyjnych poprzez udzielanie pomocy na przejścia banków o zagrożonej wypłacalności przez silne banki.
- Mobilizowania wnioskodawców do poszukiwania dodatkowych, poza BFG, źródeł wsparcia finansowego w celu realizacji założeń programów naprawczych.

Zapewnienia wysokiej ekonomicznie efektywności pomocy, m.in. poprzez określenie w umowach o udzielenie pożyczki konkretnych przedsięwzięć zmierzających do trwałego odzyskania wypłacalności.

Pomoc finansowa udzielana w ramach funduszu pomocowego, tworzona jest na podstawie obowiązkowych opłat rocznych wnoszonych przez wszystkie banki, objęte obowiązkowym systemem gwarantowania. Rada Funduszu ustaliła na rok 2010 wysokość stawki obowiązkowej opłaty rocznej jako 0,045%–12,5 krotności sumy wymogów kapitałowych z tytułu poszczególnych rodzajów ryzyka oraz wymogów kapitałowych z tytułu przekroczenia limitów i naruszenia innych norm określonych w ustawie Prawo bankowe.

4. Dylematy funkcjonowania systemów gwarantowania depozytów

Oceniając funkcjonowanie Bankowego Funduszu Gwarancyjnego a także innych funduszy tego typu można zwrócić uwagę na dylemat, czy w gospodarce wolnorynkowej

¹⁵ Ustawa z dnia 14 grudnia 1994 o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym wraz z nowelizacjami Dz.U. z 2009 r. nr 84, poz.711.

¹⁶ Jw. Szczegółowe warunki, zasady udzielania pomocy finansowej przez Bankowy Fundusz Gwarancyjny oraz zakres dokumentów i informacji, jakie bank powinien przedstawić w załączeniu do wniosku zostały określone w uchwale nr 35/97 Rady BFG z dnia 20 listopada 1997 r., z późniejszymi zmianami (uchwała 11/2002 z dnia 26 czerwca 2002 r.).

¹⁷ www.bfg.pl 22.08.2010.

uzasadnione jest gwarantowanie depozytów bankowych. Podnoszone są argumenty zarówno za jak i przeciw instytucjonalizacji ochrony środków pieniężnych ulokowanych w bankach. Wśród argumentów „za” zwraca się uwagę, na to że wprowadzenie systemu gwarantowania depozytów przynosi wiele pozytywnych skutków, zarówno z punktu widzenia deponentów jak i systemu bankowego oraz całego społeczeństwa, ponieważ:

- zwiększa odporność deponentów na uleganie zjawisku paniki bankowej;
- przeciwdziała zubożeniu słabych ekonomicznie grup ludności, co oznacza, że ma aspekt społeczny, ponieważ osoby lokujące oszczędności w bankach to przeważnie drobni deponenti, którzy nie mają możliwości oceny standingu finansowego banku-depozytariusza;
- przeciwdziała zmniejszaniu stopy oszczędności.

Natomiast wśród argumentów „przeciw” najczęściej podkreśla się, że zinstytucjonalizowana ochrona depozytów:

- stwarza zachętę do podejmowania przez banki nadmiernego ryzyka w celu osiągnięcia jak największego zysku;
- zmniejsza zainteresowanie i aktywność deponentów w poszukiwaniu dostępu do informacji o sytuacji finansowej banków.
- sprzyja występowaniu niekorzystnego zjawiska zwanego *moral hazard* (pokusa nadużycia), wynikającego z faktu, że strony umowy są systemowo chronione przed stratami, co wpływa na osłabienie dyscypliny rynkowej wśród banków i deponentów;
- powoduje, że klienci nie przywiązują właściwej wagi do oceny ryzyka banku, preferując tych usługodawców, którzy zgodnie z zasadami moralnego hazardu zachęcają najwyższymi odsetkami od depozytów i najniższym oprocentowaniem kredytów;
- zakłóca normalne funkcjonowanie rynku, jako mechanizmu efektywnej alokacji zasobów ekonomicznych oraz podważa zasady bezpieczeństwa finansowego, prowadząc do sytuacji, w której koszty moralnego hazardu ponoszone są przez całe społeczeństwo lub też przez inne banki.

Wobec tego, w świetle doświadczeń praktyki i analiz teoretycznych formułowany jest pogląd, że stosowanie odpowiednich procedur i dobór konkretnych rozwiązań systemowych powinno zredukować niebezpieczeństwo jego wystąpienia, poprzez np. uzależnienie składek na ubezpieczenie depozytów od ponoszonego przez banki ryzyka, zabronienie wykonywania czynności, które wiążą się ze zbyt wysokim ryzykiem oraz bieżące monitorowanie podejmowanego przez banki ryzyka¹⁸. A zatem podkreśla się rolę właściwego ukształtowania systemu gwarantowania depozytów, w taki sposób, aby korzyści z jego istnienia przekraczały koszty i niedogodności, które mogą wiązać się z jego funkcjonowaniem.

Sukcesywnie zmieniano zasady gwarantowania depozytów przez BFG, wzorowane na rozwiązaniach przyjętych w UE, na takie jak¹⁹:

¹⁸ P. Gołędzinowski, *Wpływ regulacji systemu bankowego na jego efektywność*, „Materiały i Studia”, Zeszyt nr 235, Warszawa 2009, s. 31–32.

¹⁹ Ustawa z dnia 16.12.2010 o zmianie ustawy o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym oraz niektórych innych ustaw. Dz.U. nr 257, poz.1724.

- korelacja wysokości środków gwarantowanych ze stanem środków zgromadzonych przez deponenta w dniu zawieszenia działalności banku (w dniu niedostępności środków);
- ustalenie okresu dokonywania wypłat środków gwarantowanych przez syndyków na 20 dni od dnia otrzymania środków od BFG.

Zainteresowanie systemami ubezpieczeń depozytów bankowych i ożywienie dyskusji na temat ich funkcjonowania następuje w okresach kryzysu na rynkach finansowych. I tak w odpowiedzi na kryzys zapoczątkowany na rynku kredytów *subprime* w USA, przenoszony na inne segmenty rynków finansowych i do innych krajów podjęto decyzje o podniesieniu obowiązujących limitów gwarancyjnych. Unijna Rada do Spraw Gospodarczych i Finansowych (ECOFIN) ogłosiła, że w celu ochrony interesów deponentów wszystkie kraje członkowskie podnoszą limity gwarancji dla osób fizycznych do wysokości 50 000 euro²⁰. Mając na uwadze sytuację kryzysową i zagrożenie stabilności na rynkach finansowych zdecydowano, że podstawowym kierunkiem zmian funkcjonowania funduszy gwarancyjnych miało być sukcesywne podnoszenie limitu gwarancyjnego oraz szybsza wypłata środków gwarantowanych. Do końca 2010 roku podwyższeniu uległ limit gwarancyjny z równowartości w złotych 50 000 euro do 100 000 euro. Celem powyższych zmian było zwiększenie bezpieczeństwa klientów oraz wzrost zaufania do sektora bankowego (patrz tab. 1).

T a b e l a 1. Maksymalne kwoty gwarantowane

Okres	Gwarantowana kwota w euro
Do 30.06.1997	3 000
Do 31.12.1997	4 000
Do 31.12.1998	5 000
Do 31.12.1999	8 000
Do 31.12.2000	11 000
Do 31.12.2001	15 000
Do 31.12.2002	18 000
Do 27.12.2008	22 500
Do 29.12.2010	50 000
Od 30.12.2010	100 000

Źródło: M. Capinga, W. Gradoń, G. Szustak, *Sieć bezpieczeństwa finansowego*, CeDeWu, Warszawa 2010, s. 84.

W okresie do 27.11.2008 kwoty gwarantowane powyżej 1000 euro były wypłacane w 90% a od 28.11. 2008 w 100%. Ponadto do 30.12.2010 środki należne deponentowi z danego banku w ramach gwarancji BFG były pomniejszane o zobowiązania deponenta w stosunku do tego banku, np. zobowiązania wynikające z tytułu umowy kredytowej. Na mocy ustawy z 16 grudnia 2010 o BFG zasada kompensowania została zniesiona²¹. Celem

²⁰ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/14/WE z dnia 11 marca 2009 zmieniająca dyrektywę 94/19/WE w sprawie systemów gwarancji depozytów w odniesieniu do poziomu gwarancji oraz terminu wypłaty. Zob. szerz. A. Dunaszewska, E. Ślęzak, *Zmiany w unijnych systemach gwarantowania depozytów, dokonane w odpowiedzi na kryzys finansowy*, „Bezpieczny Bank”, Warszawa 2008, nr 2.

²¹ www.bfg.pl, Korzystne dla klientów banków zmiany w systemie gwarantowania depozytów, 2011.01.03.

powyższych zmian było zwiększenie bezpieczeństwa klientów oraz wzrostu zaufania do sektora bankowego. Wskazując na tendencje rozwojowe systemów gwarantowania depozytów można zwrócić uwagę na dyskusję dotyczącą ich charakteru, który może być lokalny albo ponadnarodowy i podkreślić, że istnieje potrzeba utworzenia europejskiego systemu gwarantowania depozytów dla banków ważnych systemowo. W tym przypadku powstaje problem ich zdefiniowania, ponieważ bank, będący nie ważnym systemowo w kraju macierzystym może mieć istotne znaczenie poprzez swoją spółkę-córkę w kraju goszczącym. W warunkach globalizacji istnieje potrzeba powołania instytucji zajmującej się ochroną globalną, ale jej utworzenie wymagałoby wprowadzenia zmian dotyczących funkcjonowania sieci bezpieczeństwa finansowego²².

Kolejny problem dotyczący funduszy gwarancyjnych, łączący się z racjonalnością działań, rozumianą jako oszczędność kosztów administracji i zarządzania oraz korzyści skali, to realizacja koncepcji integracji organizacyjnej krajowych systemów gwarantowania w odniesieniu do systemu gwarantowania depozytów z systemem rekompensat dla inwestorów giełdowych a także uczestników wspólnego inwestowania, czy nawet systemem gwarancji polis ubezpieczeniowych. Nie wyklucza się tu rozwiązania w postaci czasowego transferu środków między poszczególnymi funduszami, którego celem byłaby optymalizacja kosztów²³. A zatem przed instytucjonalną ochroną interesów deponentów i stabilności systemu bankowego w postaci BFG w Polsce i innych funduszy w pozostałych krajach stoi wiele dylematów strukturalno-organizacyjnych, których rozstrzygnięcie ma prowadzić do optymalizacji działania w warunkach powszechnej integracji i globalizacji na rynkach usług finansowych i wzmocnienia zaufania klientów do systemu finansowego, mającego wpływ na stabilność finansową traktowaną jako dobro publiczne, warunek konieczny do wzrostu gospodarczego oraz poprawy warunków życia ludności.

5. Podsumowanie

Podsumowując można zauważyć, że fundusz gwarancyjny ma chronić deponentów i utrzymywać zaufanie do systemu bankowego, przeciwdziałać wystąpieniu paniki i masowego runu na banki, w sytuacji braku stabilności na rynkach finansowych. W uchwalonej 14 grudnia 1994 r. ustawie o BFG, która weszła w życie 17 lutego 1995, ustalono podstawy prawne systemu gwarantowania depozytów, charakteryzujące się powszechnością i obligatoryjnością. Uczestnictwo w tym systemie stało się obowiązkowe dla wszystkich banków działających na terenie Polski, niezależnie od ich formy własności, czy statusu prawnego. System ten objął ochroną depozyty zarówno osób fizycznych jak i prawnych i oparty został na zasadzie solidaryzmu repartycyjnego. Uwzględniając skalę zagrożenia wystąpienia upadłości w sektorze bankowym oraz możliwości finansowe banków, ustawa obliłowała uczestników systemu do solidarnego gromadzenia przema-

²² M. Iwanicz-Drozdowska, *Typologia i tendencje rozwojowe systemów gwarantowania depozytów*, w: *Systemy gwarantowania depozytów w Polsce i na świecie. Dziesięć lat Bankowego Funduszu Gwarancyjnego*, (red.) W. Baka, PWE, Warszawa 2005, s.449–450.

²³ J. Szambelańczyk, *Przyszłość polskiego systemu gwarantowania depozytów w warunkach integracji i globalizacji*, w: *Systemy gwarantowania depozytów w Polsce i na świecie. Dziesięć lat Bankowego Funduszu Gwarancyjnego*, (red.) W. Baka, PWE, Warszawa 2005, s.464–465.

czonych na gwarancje środków w formie skarbowych papierów wartościowych oraz bonów pieniężnych NBP deponowanych na rachunkach w NBP. Ulokowane w tej formie aktywa stanowiły tzw. fundusz ochrony środków gwarantowanych, będący rezerwą kontrolowanych przez banki zasobów majątkowych, mogących w razie upadłości jednego z nich posłużyć do sfinansowania wypłat kwot gwarantowanych klientom.

Założony we wstępie cel opracowania został osiągnięty, czego wyrazem była prezentacja istoty funkcjonowania BFG, z podkreśleniem dylematów dotyczących zagrożeń wynikających z nie rynkowego charakteru funduszu. Odnotowano również zmiany zasad działania funduszy gwarantowania depozytów związane z kryzysem na rynkach finansowych, których celem było zwiększenie zaufania deponentów do systemu bankowego.

The Essence and Dilemmas of the Bank Guarantee Fund's Activity in Relation to Banking System's Stability

Summary

System guarantying deposits in Poland was created during the economy transformation. Its founding was resulted from a tough situation in the bank sector, that is why it was supposed to be an antidotum to clients' problems connected with solvency of the collapsing banks and also with adjusting to the European community law. The aim of this work is to present The Bank Guarantee Fund, an institution belonging to a network of financial security, which main task is to protect the deponent's interests and to secure the banking system's stability. The work concerns some aspects of the growing interest in insurance systems for banks deposits and revived discussions on this subject during crisis on bank markets. In reply on the crisis, which was started on credit market subprime in USA and then spread on other segments of financial markets in other countries, the ECOFIN took a decision for increasing the obligatory guarantee limits for individual persons and also for accelerating the payment of guaranteed means. The aim of above changes is to increase surety of clients and trust to bank sector.

Key words: *Bank Guarantee Fund, deposits, stability*